

Gimnazija Vič
Tržaška cesta 72
1000 Ljubljana

Planinsko polje

Referat iz geografije

Uvod

Planinsko polje je izrazito kraško polje, zato bom v uvodu razložila kaj je kraško polje.

Kraško polje je največja kraška globel z ravnim naplavljenim dnom, navadno z ponikalnico. Ponikalnica, ki se vjugasto premika, ima na eni strani krašega polja bruhalnik izvira (občasni izvir, ki bruha večje količine vode ob visoki vodi), na drugi strani pa v ponoru (večja vodoravna luknja ali jama, v katero teče reka in ponikne v podzemlje) izgine. Dno z rodovitnimi travniki ali njivami obdaja strm obod. Kraška polja nastanejo v tektonsko zasnovanih kotanjah ali z zaraščanjem vrtač in uval, v obeh primerih z izdatno pomočjo korozije (kemičnega raztapljanje). Kraška polja so izpostavljena poplavam, saj padavinska voda na planotah v okolici kraških polj skozi razpoke premika v notranjost do gladine kraške talne vode (višina, pod katero so vsi votli prostori v apnencu že zapoljnjeni z vodo). Višina gladine vode je odvisna ali je suša ali pa deževno obdobje. Če se poplave pojavljajo pogosto in so trajajoče, govorimo o presihajočih jezerih. Če kraška polja ležijo na različni nadmorski višini, se vode pod površjem pretakajo iz višje ležečim k nižje ležečim (npr. z Logaškega na Cerknjsko polje).

Planinsko polje

Planinsko polje spada v sistem Ljubljanice in je prva večja kraška sovodenj v kraškem porečju Ljubljanice. Polje nima površinskih pritokov, ampak le iz kraških izvirov. Dno je ugreznjeno med Planinsko goro na zahodu, Mrzli grič in Stari grad na jugu, nizko gričevje na severozahodu in med Lanskim vrhom. Dno je deloma iz dolomita in iz apnenca. Povodnji so s svojo naplavnino površje izravnali, zato je površina polja ravna. Živoskalno dno prekriva štiri do pet metrov debela plast ilovice, ki je v južnem delu pomešana s prodom. Izrazita kotlinska lega in pretežno travniške površine pospešujejo temperaturno inverzijo.

Unica

Čez Planinsko polje teče ponikalnica Unica. Unica ima več izvirov: kot nadaljevanje Pivke iz Planinske jame, kot delno nadaljevanje Raka izvira iz Malenske vode in delno tudi Javorniški tok. Zaradi poplav so vasice na Planinskem polju potisnjene ob rob polja npr. Planina, Laze, Jakovica, Grčarevec. Pri nizki vodi ponikne že pred Lazami, pri obilici vode pa se razlije proti severnemu delu polja. V sušnih dobah priteče iz Planinske jame le nekaj deset litrov vode na sekundo, ob dežju pa do sto tisoč litrov vode na sekundo. Poplave se pojavijo večkrat na leto, pogostejše so v pozni jeseni in zgodnji pomladi. Lahko trajajo le nekaj dni, lahko pa več mesecev. Konec leta 1851 je poplava trajala devet mesecev (torej daleč v leto 1852). Voda je bila visoka sedem metrov in pol. Tako naj bi se pod vodo znašlo okoli 25 hiš, nekateri prebivalci pa so se umaknili v višja nadstropja. Žrtev poplav ni bilo veliko.

Raziskovanje

Planinsko polje je območje krasoslovnih raziskav že od 17. stoletja dalje. Veliko raziskovalcev, popotnikov, naravoslovcev je proučevalo Planinsko polje - kot naprimer Janez Vajkard Valvasor, Adolf Schmidl, ki je v svojem delu opisal glavne geomorfološke, hidrološke in kraške značilnosti polja in bližnje okolice. Eden od najpomembnejših raziskovalcev slovenskega krasa je Wilhelm Putick, ki je na Planinskem polju nekaj časa celo stanoval. Putick je nadaljeval delo Schmidla in raziskal skoraj vse podzemne vodne tokove na Notranjskem. Domačini so poimenovali dva požiralnika, ki omogočata boljše odtekanje vode s Planinskega polja, »Putickove štirne«. Omenim lahko, da arheologi domnevajo, da je bilo na Planinskem polju antično grobišče ter da so jamarji našli ostanke Merckovega nosoroga (njegovi sorodniki danes živijo le še v Afriki in južni Aziji).

Narava

Zaradi slabe razčlenjenosti je malo teras, a te imajo pomembno vlogo. Na terasah so vse vasice in njive v kotlini. Pogoste poplave povzročijo preveč namočeno površino, kar pa preprečuje obdelovanje zemlje. Njive leže na obrobni delih ravnine, a so polja večinoma izkoriščena le za travnike. Kmetje se posvečajo živinoreji, poljedelstvo pa bolj za domačo rabo. Njivski pridelki so predvsem krompir, koruza, fižol in krmne rastline. Prava redkost sta pšenica in proso. A kmetovalci so se na razmere privadili in natančno vedo, da lahko poplave pričakujejo septembra in se zavlečejo do aprila. Poplave naredijo večjo škodo, če se pojavijo v času vegetiranja.

Veliko raziskovalcev, kot naprimer Janez Vajkard Valvasor, baron Žiga Zois, Janez Anton Scopoli je ugotavljalo, da se natem območju pojavlja nenavadna riba. Gre namreč za človeško ribico (*Proteus anguinus*). Semkaj zahajajo ribiči z vsega sveta, saj je ribji svet Unice pisan. Tukaj prebivajo menki, ščuke, postrvi, linji, kljeni, rdečeperke, velike potočnice in lipani. Poleg rib pa se pojavi še divjad (seveda ne v vodi), opazimo lahko tudi gamsa.

Kot posebnost naj omenim še travniško modro čebulico ali morsko čebulico. Njajdba te rastline na Planinskem polje je bila presenetljiva, saj se najbližje najdišče te rastline nahaja v okolici Karlovca, kar pa je 110 km oddaljeno od Planinskega polja.

Travniška morska čebulica je večletna rastlina s svetlo-modro obarvanimi cvetnimi listi.

Jame

Pod veliko bogastvo Planinskega polja pa spadajo še jame, te so: Planinska jama, Skednena jama, Vranja jama, Mrzla jama, Škratovka, Logarček, Najdena jama.

Planinsko jamo odlikujejo mogočni rovi, raznoliko živalstvo (človeška ribica), podzemljsko sotočje Pivke in Raka, jamski izvir Unice. Jama leži na jugu polja, v bližini Raubarjevega stolpa. Dolga je 6.156 metrov in nekoč so jo imenovali Malograjska (zaradi gradu, ki se je nahajal na skalnem pomolu nad reko Unico).

Na severnem delu polja v bližini Babnega dola se nahajata Skednena jama in Vranja jama. V jami lahko občudujemo ledene stebre, kapnike, zastore in ledene sveče, včasih je tudi jamsko dno prekrito z ledom.

Značilno za Vransko jamo je, da lahko razločimo sosledje vegetacijskih pasov ter ledene sveče, ledene kapnike ...

Mrzla jama je dobila ime po mrzlem vetru, zanjo so prav tako značilne številne ledene tvorbe, s posebnostjo – ledenim slapom.

Najdena jama je delno kapniška, znana pa je tudi po zanimivem podzemnem živalstvu. Putick je med svojim raziskovanjem opozoril

na izjemno vodno jamo, jo vrisal na zemljevid in poimenoval Lippertova jama. Sklepal je, da se v njej pod zemljo pretakajo jamske vode. S pomočjo domačinov je Putick po enodnevnem kopanju prebil vhod v jamo, ker je bila odprtina nevarna so domačini vhod kasneje ponovno zasuli. V 20. stoletju je bila odkrita Najdena jama, vendar ni dokazano ali je to tudi Lippertova jama (katero je Putick vrisal).

Gradovi

Na Planinskem polju so in so bili tudi gradovi: Raubarjev stolp, ki je ostanek nekdanjega Malega gradu, dvorec Haasberg in Stari grad.

Vrh se imenuje Stari grad zato, ker naj bi tu davno stala velika grajska stavba. Tu naj bi bilo ilirsko gradišče, kasneje pa rimska postojanka. Tukaj je bila najdena steklena posoda za dišave z vdelanimi zlatimi lističi. Grajskih ostankov ni več veliko in še ti so porasli z mahom in podrastjo. Opazimo pa lahko, kje so potekali obrambni jarki. Stari grad je bil močno poškodovan v potresu leta 1511.

Raubarjev stolp je preostanek Malega gradu (po nemško Kleinhaus). Stolp je imenovan po enem od lastnikov (Nikolaj Raubar), ki naj bi ubil Erazma Predjamskega. V stolpu je ohranjen rebrast gotski obok nekdanje grajske kapele s sklepniki, na katerih najdemo grbe lastnikov. Na grajskem dvorišču najdemo vodnjak oz. krono vodnjaka, ki je bil prinešen iz Haasberga. Grad je s svojo prometno lego privabljal popotnike.

Baročni dvorec Haasberg je včasih veljal za najlepši dvorec Slovenije, danes pa lahko vidmo le še razvaline. Dvorec je namereč imel vežo z bogato arhitekturo, stopnišče, grajski park, kapelo z baročnim oltarjem in grobnico. Kot zanimivost pa naj še omenim, da so knežji otroci imeli svojo hišico z igralnim koticom, ki pa je danes povsem ohranjena. Žal pa so dvorec splomladi leta 1944

požgali partizani, da se ne bi v njem utrdili Nemci.

Literatura

- Kolenc, D. 2002. Kraji, kjer je prepil doma: Prispevki k turistični podobi Postojne in njene okolice. Postojna: Galerija 2. ISBN 961-6115-23-5
- Kozinc, Ž. 1999. Lep dan kliče: 150 izletov po Sloveniji. Ljubljana: Modrijan ISBN 961-6183-80-x
- Žigon, T. 1997. Planinsko polje. Ljubljana: Tuma ISBN 961-6245-09-0
- Žigon, T. 1992. Grad Haasberg in knezi Windischgraetz. Logatec: Mali.
- Kladnik, D. 2001. Tematski leksikon: Geografija. Ljubljana: Učila ISBN 961-233-416-1
- Kos, V. 1994. Atlas Slovenije. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Senegačnik, J. , Drobňjak, B. 2003. Obča geografija za 1. Letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan. ISBN 961-6357-94-8

Viri

Internet- www.google.com (27.5.2009)- slika iz naslovnice